

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΘΕΜΑ:
LECTIO V

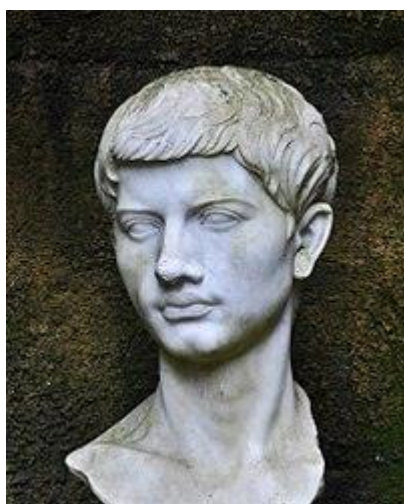
Δανάη Γεωργιάδου, Σύμβουλος Λατινικών, Β.Δ.
Μ.Α. στην Κλασική Φιλολογία

Υπεύθυνος ΕΜΕ: Πέτρος Πέτρου

ΜΑΘΗΜΑ V (Lectio Quinta)
ΕΝΑΣ «ΛΑΤΡΗΣ» ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ

Για τον ποιητή Βιργίλιο (Publius Vergilius Maro) (ζωή και έργα του, Αινειάδα), βλέπε:

- Εισαγωγή βιβλίου: Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας – Κλασική εποχή: Αυγούστειοι χρόνοι, σελ. 19
- Εισαγωγή μαθήματος V, σελ.55
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82>
- <http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=12651>

Ο ποιητής Βιργίλιος (70-19 π.Χ.)

Παρατατικός (imperfectum) ενεργητικής φωνής ρημάτων β' συζυγίας

(ΛΓ σελ. 65)

- ✓ Με τον ίδιο τρόπο που σχηματίζεται και ο παρατατικός των ρημάτων της α' συζυγίας (βλ. ΛΓ σελ. 65)
- ✓ Πρόσεξε τον χαρακτήρα του θέματος του ενεστώτα: -ē-

θ. ενεστ. (χαρακτ. -ē-) + πρόσφυμα -ba- + καταλήξεις παρατατ.

π.χ. delē - + -ba- + -m = delēbam

Αρσενικά β' κλίσης σε -er -(e)ri (declinatio secunda) (ΛΓ σελ. 13-15)

Μερικά αρσενικά που έληγαν σε -rus απέβαλαν την κατάληξη -us στην ονομ. και -e στην κλητ. ενικού. Έτσι:

ονομ. puēr - us → puer

κλητ. puer - e → puer

Στις υπόλοιπες πτώσεις δεν διαφέρουν από το domīnus, -i.

Όσα πριν το -tus είχαν σύμφωνο, απέβαλαν τις καταλήξεις -us και -e και ανέπτυξαν πριν το -r- ένα -e- στις πτώσεις αυτές. Έτσι:

ονομ. agr - us (cf. άγρός) → agr - → ager

κλητ. agr - e (cf. άγρέ) → agr - → ager

Οι υπόλοιπες πτώσεις σχηματίζονται κανονικά από το θέμα agr - .

Κατά το puer -i (-er -eri) κλίνονται:

gener, genēri: γαμπρός

socer, socēri: πεθερός

vesper vespēri: εσπέρα

liberi, liberōrum: (μόνο πληθ.)¹ τέκνα

vir, viri:² άνδρας

Κατά το ager, agri (-er -ri) κλίνονται:

liber, libri: βιβλίο

culter, cultri: μαχαίρι

caper, capri: κάπρος

faber, fabri: σιδηρουργός

magister, magistri: δάσκαλος

Δευτερόκλιτα επίθετα (ΛΓ σελ. 28-30)

Στη Λατινική τα επίθετα διακρίνονται σε:

- 1) δευτερόκλιτα και
- 2) τριτόκλιτα (θα γίνει λόγος μετά την τρίτη κλίση των ουσιαστικών)

Τα δευτερόκλιτα επίθετα:

- είναι τριγενή (=έχουν και τα τρία γένη)
- είναι τρικατάληκτα (=έχουν διαφορετικές καταλήξεις στο κάθε γένος)

Λέγονται δευτερόκλιτα γιατί κλίνονται στο αρσενικό και το ουδέτερο κατά τη δεύτερη κλίση.

Στο θηλυκό κλίνονται κατά την πρώτη κλίση.

→ Μαθαίνουμε τα επίθετα με τα τρία τους γένη (όχι στην ονομ. και γεν., όπως τα ουσιαστικά!). Έτσι:

Έχουμε επίθετα που λήγουν σε:

- 1) **-us -a -um**: bonus -a -um: καλός / malus -a -um: κακός / adversus -a -um: αντίθετος, εχθρικός / antiquus -a -um: αρχαίος / barbarus a -um: βάρβαρος / novus -a -um: νέος / clarus -a -um: καθαρός, ένδοξος / primus -a -um: πρώτος / extremus -a -um: τελευταίος / marīnus -a -um:

¹ Βλ. ΛΓ σελ. 26-27 για τα ονόματα που έχουν μόνο πληθυντικό αριθμό (pluralia tantum).

² Το vir -i είναι το μοναδικό σε -ir αντί -er . Στην κλίση του δεν διαφέρει από το puer: όπου -er, εδώ -ir.

θαλάσσιος / *minimus -a -um*: ελάχιστος / *maximus -a -um*: μέγιστος / *parvus -a -um*: μικρός / *magnus -a -um*: μεγάλος / *secundus -a -um*: δεύτερος, ευνοϊκός / *tertius -a -um*: τρίτος κτλ.

2) **-er -(e)ra -(e)rum**:

liber -ĕra -ĕrum: ελεύθερος

asper -era -rum: τραχύς

tener -era -erum: τρυφερός

frugifer -era -erum: καρπόφορος

pomifer -era -erum: οπωροφόρος

miser -era -erum: άθλιος

βλ. ουσ. *puer -i*

- Αρχικά το αρσ. ήταν *liberus*, όμως στην ονομ. και κλητ. ενικού αποβλήθηκε η κατάληξη *-us* και *-e* αντίστοιχα. Ως προς τα υπόλοιπα, κλίνονται όπως τα επίθετα σε *-us -a -um*.

niger -gra -grum: μαύρος

pulcher -chra -chrum: ωραίος, όμορφος

ruber -bra -brum: ερυθρός

sacer -cra -crum: ιερός

aeger -gra -grum: άρρωστος

noster -tra -trum: δικός μας

vester -tra -trum: δικός σας

βλ. ουσ. *ager, agri*

- Αρχικά το αρσ. ήταν *nigrus*, όμως στην ονομ. και κλητ. ενικού αποβλήθηκε η κατάληξη *-us* και *-e* αντίστοιχα και αναπτύχθηκε πριν το *-r* ένα *-e* (*niger*). Ως προς τα υπόλοιπα, κλίνονται όπως τα επίθετα σε *-us -a -um*.

Αντωνυμίες (ΔΓ σελ. 43)

- δεικτική / οριστ.επαναλ.: *is, ea, id*
- δεικτική: *ille, illa, illud*

Λεξιλόγιο

epicus -a -um: επικός / *vir, viri*, αρ.2: ανήρ / *clarus -a -um*: ένδοξος / *septendecim (XVII)*: δεκαεπτά / *liber, libri*, αρ.2: βιβλίο / *bellum -i*, ουδ.2: πόλεμος / *Punicus -a -um*: Καρχηδονιακός / *secundus -a -um*: δεύτερος / *pulcher, pulchra, pulchrum*: ωραίος, όμορφος / *ultimus -a -um*: τελευταίος, ύστερος / *annus -i*, αρ.2: έτος / *vita -ae*, θ.1: βίος, ζωή / *suus -a -um*: δικός -ή -ό του / *Campania -ae*: Καμπανία / *teneo, tenūi, tentum, tenēre*, β': κρατώ / *me teneo*: παραμένω / *multus -a -um*: πολός / *ille, illa, illud* (δεικτ. αντων.): εκείνος / *locus -i*, αρ.2: τόπος / *ager, agri*, αρ.2: αγρός / *possideo (sedeo), possēdi, possessum, possidēre*, β': κατέχω / *animus -i*, αρ.2: ψυχή /

tener -ēra -erum: τρυφερός / habeo, habūi, habītum, habēre, β': έχω / gloria -ae, θ.1: δόξα / studeo, studūi,-, studēre, β' (+δοτ.): φροντίζω, επιδιώκω, ασχολούμαι / ingenium -ii, ουδ.2: πνεύμα / foveo, fovi, fotum, fonēre, β': περιβάλλω με αγάπη, θάλπω / puer, pueri, αρ.2: παιδί / magister -stri, αρ.2: δάσκαλος / honoro, honorāvi, honorātum, honorāre, α': τιμώ / monumentum -i, ουδ.2: μνημείο / qui, quae, quod (αναφ. αντων.): ο οποίος, που / is, ea, id (δεικτ./ οριστ. επαναλ. αντων.): αυτός / -que (σύνδ.): και (εγκλιτικό, προσκολλάται στο τέλος της λέξης την οποία συνδέει με την προηγούμενη - πβ. ΑΕ -τε) / ut (αναφ.παραβολ. επίορ.): ως, σαν / Neapolis -is, θ.3: Νεάπολη / iaceo, iacūi, iacītum, iacēre, β': κείμαι, βρίσκομαι / templum -i, ουδ.2: ναός / pro (πρόθ.) + αφαιρ.: ως, σαν

**Ενδεικτικές δραστηριότητες
(για την τάξη ή / και το σπίτι)**

- 1) Να γράψετε τη μετάφραση του μαθήματος V.
- 2) Να αντιστοιχίσετε τους τύπους της στήλης Α με τις πτώσεις της στήλης Β.

tener	αφαιρετική πληθυντικού
agrorum	κλητική ενικού
illius	δοτική ενικού
templis	αιτιατική ενικού
	γενική πληθυντικού
	ονομαστική πληθυντικού
	αιτιατική πληθυντικού
	γενική ενικού

- 3) Να μεταφέρετε τις προτάσεις στον αντίθετο αριθμό.

- Poeta epicus vir clarus erat.
- In illis locis agros possidebat.
- Liber de bello secundo pulcher est.
- Monumentum eius pro templo habebat.

- 4) Σε καθεμιά από τις πιο κάτω προτάσεις υπάρχει ένα γραμματικό / συντακτικό ΛΑΘΟΣ. Να γράψετε τον ορθό τύπο στη δεξιά στήλη.

Sacrum templa dei parvum est.	
In Italiam monumentum eius iacet.	
Regina pulchram filiam habebat et fovebant.	
Vos poetas honoratis et pro deos habetis.	
Belua marina incolas nocebat.	

- 5) Να γράψετε τη σημασία των πιο κάτω ονοματικών συνόλων και να τα κλίνετε:

femina pulchra, poeta liber, periculum magnum, templum sacrum, vir clarus.

6) Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που βρίσκεται στην παρένθεση. Τα ρήματα να μπουν στον παρατατικό.

Antiqui incolae Latii Latini _____ (sum), _____ (vir) industrii. In _____ (frugifer) campis _____ (habito) et industriā _____ (ager, πλ.) arabant. _____ (Domicilium) erant parva, sed apud domicilia horti _____ (pomifer) _____ (sum). Pii et probi _____ (vir) erant _____ (antiquus) incolae Latii. Poetae Romani _____ (is) _____ (laudo). Latini, _____ (liber) culpā malitiāque, tranquillam vitam _____ (habeo). Deis _____ (pulcher) templa _____ (aedifico). _____ (Sacer) _____ (donum) et _____ (creber) hostias sacrificabant. Dominus deorum Latinis Ianus _____ (sum).

Λεξιλόγιο: Latium -i, ουδ.2: Λάτιο / vir -i, αρ.2: άνδρας / industrius -a -um: εργατικός, φιλόπονος (ουσ. industria -ae) / frugifer -ëra -ërum: καρποφόρος / campus -i, αρ.2: κάμπος, πεδιάδα / ager, agri, αρ.2: αγρός / aro, α': καλλιερλώ / parvus -a -um: μικρός / domicilium -i, ουδ.2: κατοικία / hortus -i, αρ.2: κήπος / pomifer -ëra -ërum: σπωροφόρος / pius -a -um: ευσεβής / dominus -i, αρ.2: κύριος, αφεντικό / probus -a -um: αγαθός, έντιμος / is, ea, id: αυτός / laudo, α': επαινώ / liber -ëra -ërum: ελεύθερος / culpa -ae, θ.1: σφάλμα / militia -ae, θ.1: κακία / tranquillus -a -um: ήσυχος / vita -ae, θ.1: ζωή / pulcher -chra -chrum: ωραίος / aedifico, α': κτίζω, οικοδομώ / sacer -cra -crum: ιερός / creber -bra -brum: άφθονος / sacrifico, α': θυσιάζω / Ianus -i: Ιανός

7) Να κάνετε τη σύνταξη και να προσπαθήσετε να μεταφράσετε το πιο πάνω κείμενο.

8) Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά. Προσοχή στην επιλογή ανάμεσα στις αντωνυμίες is, ea, id και suus, sua, suum.

- Ο Αινείας αγαπούσε την πατρίδα του. Την πατρίδα του αγαπούσε και (=quoque) η βασίλισσα.
- Ο άνδρας φροντίζει τον γιο του.
- Ο ποιητής έβλεπε τον Βιργίλιο και τα βιβλία του (ενν.: του Βιργιλίου).

9) Να σκεφτείτε και να γράψετε, για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου, αν υπάρχουν λέξεις:

- ομόρριζες με αυτήν στα Αρχαία Ελληνικά και/ή
- παράγωγες από αυτήν σε νεότερες – νεολατινικές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά κτλ)

10) Να γράψετε λίγα λόγια για τη ζωή και το έργο του Βιργιλίου. Πώς η εποχή στην οποία έζησε (πολιτική κατάσταση, πνευματική κίνηση) επηρέασε το έργο του;